

dr hab. Iga Magda, prof. SGH

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Katedra Ekonomii I

Warszawa, 11.03.2021

Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz organizacyjnego

dr. Dominika Buttlera

**w związku z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora
habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse**

Niniejszą recenzję sporządziłam w oparciu o pismo Pani Przewodniczącej Rady Awansów Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, informujące o powołaniu mnie na recenzentkę w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Dominikowi Buttlerowi. Dokonując oceny dorobku Habilitanta kierowałam się kryteriami określonymi w art. 219 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Wykorzystałam otrzymane materiały: autoreferat, publikacje, kopie dyplomów i oświadczenia o współautorstwie.

Przebieg kariery zawodowej Habilitanta.

Dr Dominik Buttler jest obecnie (od 2011 r.) adiunktem w Katedrze Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Wcześniej, w latach 2010-2011 był asystentem w tejże Katedrze. Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii uzyskał uchwałą Rady Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu dn. 5 lutego 2010 roku na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Pozycja wolontariuszy na rynku pracy”.

Ocena dorobku naukowego.

Ocena głównego osiągnięcia pt. „Badania nad jakością pracy osób młodych”

Przedstawione do oceny główne osiągnięcie „Badania nad jakością pracy osób młodych” obejmuje monografię naukową „Praca a zadowolenie z życia wśród młodych”, trzy rozdziały w monografiach naukowych oraz pięć artykułów w czasopismach naukowych. Monografia, jeden rozdział w monografii i cztery artykuły napisane zostały w j. polskim, a jeden artykuł i dwa rozdziały w monografiach – w j. angielskim. Większość artykułów powstała we współautorstwie, monografia i rozdziały w monografiach są przeważająco własną pracą. Od strony ilościowej jest to dorobek zadowalający (uwzględniając, że od czasu uzyskania stopnia doktora do złożenia wniosku habilitacyjnego upłynęło 10 lat). Poniżej przedstawię moją ocenę jakościowej strony dorobku Habilitanta.

Tematem przewodnim łączącym różne części ocenianego osiągnięcia naukowego jest zagadnienie sytuacji osób młodych na rynku pracy, jakości ich pracy w szczególności. Punktem wyjścia zainteresowań badawczych Habilitanta w tym obszarze są starsze prace [6]-[9], które dotyczą losów zawodowych studentów i absolwentów UEP. W pracach tych analizowane są wynagrodzenia osób wchodzących na rynek pracy i stopień wykorzystania ich kompetencji. Podejmowana tematyka jest ważna, ale prace te nie wnoszą wiele do światowych badań w tym obszarze. Opublikowane są wszystkie w tym samym czasopiśmie z „listy B”, w j. polskim, mają niewiele cytowań, metodologicznie są poprawne, ale nie wychodzą ponad przegląd literatury ([6]) i analizy korelacji i regresji przeprowadzone na bardzo małych próbach badawczych.

Znacznie ważniejszym artykułem jest w mojej ocenie praca [5] – wydaje mi się najważniejszym elementem dorobku Habilitanta. Opublikowana została w przyzwoitym czasopiśmie (IF 0.787 (2019); 70 pkt MNiSW 2019), współautorką jest dr Eva Sierminska. W artykule analizowane są przepływy z zatrudnienia do samozatrudnienia i ich determinanty. Analiza jest dobrze osadzona w ramach teoretycznych i instytucjonalnych i wykorzystuje bogate dane z longitudinalnego badania „Diagnoza Społeczna”. Koncentruje się na podażowych charakterystykach respondentów – ich kapitale ludzkim, charakterystykach demograficznych, uwzględnia także ich kapitał finansowy oraz dane makroekonomiczne. Jednym z wyników pracy jest ciekawe spostrzeżenie o „samo-zatrudnieniu” w małej skali i jego roli dla mobilności z zatrudnienia najemnego do samozatrudnienia. W artykule brakuje mi dyskusji przyczynowości

i jej możliwych kierunków dla kilku zmiennych, a także próby analizy przyczynowej między np. wspomnianym samozatrudnieniem w pełnej i małej skali. Podkreślę też, że artykuł ten słabo pasuje tematycznie do przedstawionego cyklu publikacji „Badania nad jakością pracy osób młodych” – dotyczy całej populacji, i tematyki samozatrudnienia.

Publikacje [2] – [4] są (samodzielnymi) rozdziałami w monografiach, z czego pierwsze dwie ukazały się w uznanych wydawnictwach (Edward Elgar i Routledge). Publikacja [2] poświęcona jest zagadnieniu dobrostanu osób młodych w Europie w kontekście ich sytuacji na rynku pracy. Autor stawia hipotezę, że związek między dobrostanem młodych pracowników a ich zatrudnieniem lub bezrobociem jest szczególnie silny w krajach, w których młodzież ma dostęp do zatrudnienia wysokiej jakości. W rozdziale Habilitant wykazał, że w większości analizowanych przez niego krajów występuje związek między pracą a zadowoleniem z życia, a siła tej zależności zależy od instytucjonalnych uwarunkowań rynku pracy. Publikacja [3] poświęcona jest analizie uczestnictwa młodych pracowników w szkoleniach finansowanych przez pracodawców i jego determinant, na poziomie mikro i makroekonomicznym. Dr Buttler uwzględnił znaczenie elementów otoczenia instytucjonalnego, takich jak siła związków zawodowych, polityka rynku pracy, prawna ochrona zatrudnienia, system edukacji, co pozwoliło dowiedzieć się więcej o ich wpływie na uczestnictwo osób młodych w szkoleniach oferowanych przez pracodawców. Badania te bazują na wynikach prac [1] i [2] i stanowią ich kontynuację. Ważne jest poszerzenie zakresu badanych krajów o Europę Środkowo-Wschodnią i porównanie tym samym różnych reżimów w całej UE. Publikacja [4] szacuje związek między indywidualną sytuacją na rynku pracy a zadowoleniem z życia. Autor bada ten związek, zwracając uwagę na problem ominięcia zmiennych obciążających oszacowane efekty, w celu ich eliminacji stosuje model efektów stałych (i dane longitudinalne z Diagnozy Społecznej). Włączenie tej pracy do cyklu ocenianego dorobku jest dyskusyjne, gdyż praca nie koncentruje się na osobach młodych (choć zmienna wiek występuje w modelu). Szkoda, że autor nie podjął się analizy dynamicznej – np. tego, jak utrata pracy (idealnie egzogeniczny szok) wpływa na dobrostan – domyślam się jednak, że istotnym ograniczeniem jest tu wielkość próby badawczej. Niemniej, wkład tej publikacji do nauki i wiedzy jest mocno przeciętny.

Praca [1] jest monografią naukową zatytułowaną „Praca a zadowolenie z życia wśród młodych”, ukazała się w wydawnictwie Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Głównym celem książki jest ustalenie jakie czynniki na poziomie makro odpowiadają za międzynarodowe

zróznicowanie siły związku między pracą a zadowoleniem z życia wśród osób młodych. Pod względem celu i poruszanych zagadnień monografia stanowi kontynuację pracy [2], różni się poszerzeniem ram teoretycznych, modyfikacją podejścia metodologicznego i zestawu zmiennych. Praca liczy 132 strony i składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym z nich Autor szczegółowo omawia przegląd literatury teoretycznej i empirycznej na temat subiektywnego dobrostanu i zadowolenia z życia. Wyczerpująco przedstawia także metodologiczne podejścia do pomiaru zadowolenia z życia. W rozdziale drugim Autor skupia się na przedstawieniu literatury na temat mikro determinant zadowolenia z życia, a w rozdziale trzecim omawia czynniki na poziomie makro, które moderują związek między zadowoleniem z życia a statusem na rynku pracy. Rozdział czwarty zawiera opis podejścia metodologicznego, a w rozdziale piątym omówione są wyniki oszacowań.

W mojej ocenie przedstawiona monografia ma wiele zalet, ale i kilka istotnych słabości. Zaletą jest szczegółowe, kompleksowe omówienie zagadnień zadowolenia z życia i jego determinant na poziomie mikro i makro, w tym uwzględnienie oddziaływania otoczenia instytucjonalnego. Nie stanowi to istotnego wkładu do światowej literatury, ale rekapitułuje wyniki badań w obszarze ekonomii szczęścia. Wyniki analiz pomagają lepiej zrozumieć korelacje między różnymi mikro i makro czynnikami a zadowoleniem z życia. Ważny jest wymiar międzynarodowy zrealizowanego badania – szkoda, że upowszechnienie wyników do szerszego grona zagranicznych odbiorców będzie trudne, z uwagi na charakter ich publikacji (jako monografii w j. polskim).

Autor jest doskonale świadom największych słabości monografii, sam je wymienia. Największym mankamentem jest to, że jego analiza skupia się tylko na zależnościach korelacyjnych. Dostępne dane nie pozwalają zweryfikować zjawisk przyczynowo – skutkowych. Ponadto brakuje mi w pracy weryfikacji wyników modeli z innym pomiarem zmiennej zależnej (np. przekodowania jej częściowo na kilka poziomów, lub jako zmiennej binarnej – w ramach analizy wrażliwości). Uważam też, że autor za mało miejsca poświęca specyfice sytuacji osób młodych na rynku pracy, także pod względem omówienia czynników mikro i makro, które analizuje i porównania wyników z tej perspektywy z wynikami literatury dla całej populacji osób dorosłych. Uważam, że powinien także uwzględnić specyfikę osób młodych z perspektywy czynników instytucjonalnych uwzględnianych w modelu (indeks EPL OECD ma swoje słabości, może lepsza byłaby miara odsetka osób młodych mających umowy o pracę na czas nieokreślony?; warto spróbować uwzględnić wydatki ALMP i PLMP na osoby młode, itp.).

Ponadto dodałabym do zmiennych kontrolnych stopę bezrobocia 15-34 w poszczególnych krajach - uważam, że różnica w zadowoleniu z życia osób pracujących i bezrobotnych będzie różna w zależności od poziomu bezrobocia. Ponadto, nie zgadzam się z pojawiającym się sformułowaniem, że – w szczególności w ujęciu międzynarodowym - jakość zatrudnienia może być mierzona siłą relacji praca-zadowolenie z życia, jest to jednak zagadnienie na dłuższą naukową dyskusję. Uważam jednak, że autor słabo uzasadnia przyjęte założenie. Podkreślę, że w warstwie badawczej monografia bazuje w dużym stopniu na pracy [2].

Ocena pozostałego dorobku publikacyjnego i parametrów bibliometrycznych

Parametryczna ocena dorobku Habilitanta wypada bardzo słabo. Przedstawiony do oceny cykl monografii, rozdziałów w monografii i artykułów ma łącznie 16 cytowań (bez autocytowań, obliczenia własne) w Google Scholar. Łącznie w Google Scholar Habilitant ma tylko 60 cytowań bez autocytowań (na dzień 5 lutego 2021). Liczba cytowań w Web of Science i w Scopus wynosi 0. Międzynarodowa rozpoznawalność Habilitanta jest tym samym póki co niewielka. Częściowym tylko usprawiedliwieniem jest fakt, że wiele z publikacji Habilitanta ukazało się relatywnie niedawno, liczba ich cytowań ma szansę wzrosnąć w przyszłości. O słabej rozpoznawalności dorobku Habilitanta świadczy też moim zdaniem tylko jedna recenzowana praca naukowa w dorobku.

Pozostały dorobek dr. Buttlera (nie przedstawiony do oceny jako część głównego osiągnięcia naukowego) obejmuje artykuły naukowe, które ukazały się w polskojęzycznych czasopismach; polskojęzyczną monografię, rozdział w monografii (polskiego wydawnictwa) oraz ekspertyzy/prace popularyzatorskie dotyczące przede wszystkim tematyki wolontariatu. W dorobku tym są także dwie publikacje poświęcone Nagrodzie Nobla z ekonomii, opublikowane w latach 2019 i 2011 w „Ekonomiście”.

Ocena aktywności grantowej oraz współpracy międzynarodowej.

Habilitant ma dość bogate doświadczenie współpracy międzynarodowej. Odbił staże badawcze w LISER, uznanej jednostce badawczej w Luksemburgu oraz w równie dobrze znanym i poważanym instytucie ISER (Uniwersytet w Essex, Colchester, Wielka Brytania) i DIW w Berlinie. Niestety, wszystkie te trzy staże badawcze miały miejsce przed obroną pracy doktorskiej.

Dr Buttler uczestniczył w jednym międzynarodowym projekcie badawczym („NEGOTIATE”) finansowanym z programu Horizon 2020. W ramach tej współpracy powstało kilka *working papers*, we współautorstwie autorów z innych krajów, niestety żaden z nich nie został opublikowany. Habilitant zaznacza, że praca w projekcie pozwoliła mu stworzyć ramy koncepcyjne i metodologiczne dla monografii będącej częścią dorobku poddanego ocenie. Uważam jednak, że dobra publikacja z projektu stanowiłaby większy wkład do nauki i lepiej świadczyłaby o efektach pracy w projekcie.

Ważnym elementem dorobku Habilitanta jest uzyskane finansowanie projektu „Proces przejścia między edukacją a pracą w ujęciu porównawczym” w ramach konkursu Harmonia 10 NCN. Mam nadzieję, że oprócz planowanej publikacji książkowej w ramach projektu powstanie też artykuł badawczy opublikowany w uznanym czasopiśmie – pozwoli to lepiej spróbować włączyć się w światową naukę. Dr Buttler kierował też projektem „Motywacje wolontariuszy w Polsce. Typologia z wykorzystaniem metod ilościowych i jakościowych” sfinansowanym przez NCN ramach grantu „Sonata 5”. Ponadto Habilitant uczestniczy obecnie w międzynarodowym projekcie „Contemporary work and family policy”, kierowanym przez dr. hab. Piotra Michonia.

Dr Buttler w autoreferacie przedstawia swoje szerokie plany badawcze (obejmujące w dużej części aplikacje o granty i współpracę międzynarodową), niemniej siłą rzeczy nie podlegają one ocenie w ramach dotychczasowego dorobku.

Habilitant prezentował wyniki swoich prac badawczych na dwóch konferencjach krajowych i 9 konferencjach międzynarodowych (choć 4 z nich odbyły się w Polsce, nie ma wśród nich niestety uznanych konferencji ekonomistów pracy, jak EALE lub SOLE).

Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz organizacyjnego

Habilitant ma bogate doświadczenie dydaktyczne. Wykładał szereg przedmiotów ekonomicznych na każdym poziomie nauczania, w języku polskim i angielskim. Stworzył też własny, akredytowany przedmiot z analizy danych w SPSS. Dwukrotnie pełnił rolę promotora pomocniczego rozpraw doktorskich, był opiekunem kilkudziesięciu prac licencjackich i magisterskich i kilkunastu dyplomowych. W ramach aktywności dydaktycznej i popularyzatorskiej współpracował z wieloma innymi uczelniami (UAM, WSP w Poznaniu). Uczestniczył w dyskusjach eksperckich, udzielał się medialnie, popularyzując wyniki badań i wiedzę ekonomiczną.

Habilitant ma także doświadczenie w pracy organizacyjnej. Był zaangażowany w stworzenie systemu monitorowania losów absolwentów w UEP, przy którym nadal współpracuje. Zarządzał także zespołem realizującym jeden z modułów w ramach projektu NCBiR „Kadry dla gospodarki”. Uczestniczył także w realizacji badań ewaluacyjnych i prac eksperckich. Dr Buttler był ponadto głównym organizatorem jednej konferencji naukowej na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu w 2016 r. Uczestniczył ponadto w Komitecie organizacyjnym jednej międzynarodowej i jednej krajowej konferencji na UEP (2014 i 2018 r.).

Podsumowanie

Rekapitulując, chciałabym podkreślić mocne i słabe strony dorobku Habilitanta. W mojej ocenie mocną stroną jego dorobku badawczego jest publikacja Buttler & Sierminska (2020), opublikowana w przyzwoitym czasopiśmie, mająca szansę na przebicie się do międzynarodowych badań na temat różnic w samozatrudnieniu kobiet i mężczyzn. Jednocześnie publikacja ta nie wpisuje się tematycznie w cykl publikacji o jakości pracy osób młodych.

Pozytywnie oceniam także znajomość i doświadczenie pracy Habilitanta z różnymi zbiorami danych, ważnych dla ekonomistów zajmujących się problematyką rynku pracy. Habilitant korzystał z danych z Europejskiego Sondażu Społecznego, Diagnozy Społecznej, badania losów absolwentów UEP. Doceniam też, że umiejętnie posługuje się ekonometrią – wykorzystuje nie tylko proste modele binarne, ale także modelowanie wielopoziomowe, modele z efektami stałymi itp. Brakuje mi w nich częstszej dyskusji kwestii przyczynowości (pojawia się głównie w monografii), oraz prób podjęcia analiz uwzględniających związki przyczynowo-skutkowe. Mocną stroną Habilitanta jest także publikowanie w j. angielskim i we współautorstwie, co moim zdaniem jest ważną zaletą w pracy naukowej. Habilitant ma bogate doświadczenie współpracy międzynarodowej i pobytów za granicą – wydaje się, że jednak rzadko przekładały się one na wspólne inicjatywy badawcze. Pozytywnie oceniam także pozostałą aktywność naukową, dydaktyczną, popularyzatorską i organizacyjną Habilitanta, a także uzyskane dwa granty NCN.

Słabą stroną dorobku badawczego jest brak innych publikacji z listy JCR, choć moim zdaniem Habilitanta na nie stać. Zastanawia mnie brak chociaż jednego opublikowanego artykułu naukowego z realizacji projektu NEGOTIATE (rozdział w monografii odnotowuję, ale jest on jednak mniej wart, i de facto jest sygnałem, że z jakiegoś powodu artykuł nie przeszedł/

nie został poddany recenzji w czasopiśmie). Te dwie słabości przekładają się na trzecią istotną – Habilitant jest praktycznie nierozpoznawalny w świecie nauki, czego dowodzi bardzo niska liczba cytowań (w tym ich brak w Web of Science). Nie ograniczam oceny dorobku do oceny bibliometrycznej, niemniej trudno mi nie odnotować faktu, że dorobek Habilitanta pozostaje praktycznie niezauważony. Zaskakująca też także tylko jedna pozycja w dorobku recenzji Habilitanta. Mam też wątpliwości co do wartości dodanej monografii w stosunku do publikacji [2] (w warstwie badawczej), a także co do słabego związku publikacji [4] i [5] z tematem przewodnim cyklu, jakim w założeniu ma być jakość pracy osób młodych.

Konkluzja

Zgodnie z art. 219 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stopień doktora habilitowanego może być nadany osobie, która: (1) posiada stopień doktora; (2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej 1 monografię naukową lub 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub recenzowanych materiałach naukowych z konferencji naukowej (publikacje muszą być ujęte w stosownych wykazach¹); (3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Wydanie rekomendacji co do nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Buttlerowi nie jest łatwe i nie mam jednoznacznego przekonania w tym zakresie. Od strony ilościowej i formalnej przedstawiony dorobek wydaje się spełniać minimalne wymagania. Jednocześnie mam poczucie, że jakość tego dorobku pozostawia niedosyt, a jego faktyczny wkład do rozwoju dyscypliny jest niewielki. Aktywność organizatorska, dydaktyczna i popularyzatorska Habilitanta jest godna pochwały, ale nie stanowi kryterium oceny w procesie nadania stopnia doktora habilitowanego. Do ostatecznych rozstrzygnięć pomocne będzie kolokwium habilitacyjne, ale podtrzymując powyższe zastrzeżenia, przychylam się do wniosku dr. Buttlera o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

